

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра безпека життєдіяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона праці в галузі та цивільний захист

освітньо-професійна програма Економіка підприємства

спеціальності 051 Економіка

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

освітній ступінь Магістр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Розробник: Володимир Дудник, доцент, к.т.н., доцент

Гарант: Людмила Березіна, д.е.н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

**Полтава
2021 р.**

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Охорона праці в галузі та цивільний захист
Назва структурного підрозділу	Кафедра безпека життєдіяльності
Контактні дані розробників, які залучені до виконання	<i>Викладачі:</i> Дудник Володимир, к.т.н., доцент <i>Контакти:</i> ауд. 345А (навчальний корпус №3) <i>Телефон/факс:</i> (0532) 60 98 61 <i>E-mail:</i> volodymyr.dudnyk@pdaa.edu.ua <i>Сторінка викладача:</i> https://www.pdaa.edu.ua/people/dudnyk-volodymyr-vasylovych
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність	051 Економіка
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню: «Стратегія підприємства», що є складовими фахового вступного випробування за ОПП Економіка підприємства спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі. Формування у здобувачів вищої освіти здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- в сфері охорони праці: забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку;

- в сфері цивільного захисту: засвоєння здобувачами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їх розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на запобігання НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їх наслідків.

Компетентності:

загальні:

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 9. Здатність організовувати роботу відповідно до вимог охорони праці, цивільного захисту.

спеціальні:

СК 7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

Програмні результати навчання

ПРН 15. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці.

Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі.

Тема 3. Система управління охороною праці в організації.

Тема 4. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях.

Тема 5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Тема 6. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності.

Тема 7. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Тема 8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.

Тема 9. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.

Тема 10. Планування заходів з питань цивільного захисту.

Тема 11. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та проти вибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання.

Тема 12. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.

Тема 13. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.

Тема 14. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.

Тема 15. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90 год. Кількість кредитів – 3.

Вид підсумкового контролю – екзамен.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча навчальна програма (Силабус), презентації, відеоролики.

Формат дисципліни:

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання (дистанційне навчання), в якому використовуються інформаційні технології, онлайн консультування і т.п.

У міжсесійний період формат – очний, (для здобувачів вищої освіти – можливе використання дистанційного навчання).

Під час сесії формат – очний.

Обсяг дисципліни:

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	60

Технічне й програмне забезпечення /обладнання:

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу для здобувачів вищої освіти, що навчаються дистанційно) та оргтехніку для комунікації з викладачами та підготовки (друку) самостійних робіт.

Політики курсу:

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності.

Вимоги можуть стосуватися:

- відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізень і т.п.);
- правил поведінки на заняттях (активну участь, виконання необхідного мінімуму

навчальної роботи, відключення телефонів та ін.);

- заохочень та стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали і т.п.).

Політику навчальної дисципліни вибудовується з урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності (<https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>), Статуту (<https://www.pdaa.edu.ua/lib/rectore/statyt2017/statyt2017.html>), положень ПДАА

(<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyapropsyholochnusluzhbu.pdf>, <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaprotydiyubulingu.pdf>, <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaprostudentskesamovryaduvannyavpdaa.pdf>, <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/poryadok-rozgyadu-skarg.pdf>,) та інших нормативних документів.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю
ПРН 15. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.	Поточний контроль: контрольна робота, виконання вправ на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи (конспектування теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань). Семестровий контроль: екзамен Підсумковий контроль: семестровий контроль та атестація здобувачів вищої освіти

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Пороговий рівень оцінок, балів	
		максимальний	мінімальний
ПРН 15. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.	100	100	60
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю										Разом	
	Контрольна робота				Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи		Екзамен			
	№1		№2									
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів		
ПРН 15. Застосовувати знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.	10	16	8	14	12	20	18	30	12	20	60	100
Разом	10	16	8	14	12	20	18	30	12	20	60	100

Формами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є:

- написання контрольної роботи;
- виконання вправ на практичних заняттях (розв'язування ситуаційних задач);
- виконання завдань самостійної роботи (конспектування теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань).

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим та навчальним планом є:

- екзамен.

Формуючи систему оцінювання результатів навчання науково-педагогічним працівником вказуються, виходячи з особливостей навчальної дисципліни: форма контролю знань успішності здобувачів вищої освіти, шкала та критерії оцінювання результатів їх навчання для поточного та підсумкового контролю із врахуванням очікуваних результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Контрольна робота		Виконання завдань самостійної роботи	Виконання вправ на практичних заняттях	Екзамен	
	№1	№2				
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці.	2	-	2	-	-	4
Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі.	2	-	2	-	-	4
Тема 3. Система управління охороною праці в організації.	2	-	2	2	-	6
Тема 4. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях.	2	-	2	-	-	4
Тема 5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.	2	-	2	4	-	8
Тема 6. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності.	2	-	2	2	-	6
Тема 7. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.	2	-	2	2	-	6
Тема 8. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.	2	-	2	-	-	4
Тема 9. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.	-	2	2	4	-	8
Тема 10. Планування заходів з питань цивільного захисту.	-	2	2	2	-	6
Тема 11. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та проти вибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання.	-	2	2	4	-	8
Тема 12. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.	-	2	2	-	-	4
Тема 13. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.	-	2	2	-	-	4
Тема 14. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.	-	2	2	-	-	4
Тема 15. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту.	-	2	2	-	-	4
Екзамен	-	-	-	-	20	20
Разом	16	14	30	20	20	100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях (0-2)

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
2	Висока активність при виконанні вправ на практичних заняттях, здобувач вищої освіти приймав участь у дискусії проявив творчий підхід до розгляду питань, зробив аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції, що дає можливість застосовувати набуті знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.
1	Низька активність при виконанні вправ на практичних заняттях, здобувач вищої освіти приймав участь у дискусії, зробив висновки та сформулював пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими, що ускладнює можливість застосовувати набуті знання з охорони праці, цивільного захисту при розробці критеріїв прийняття і реалізації управлінських рішень з використанням відповідних методів та принципів у сфері професійної діяльності.
0	Не виконання вправ на практичних заняттях (відсутність на практичному занятті), що не дає можливості оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання.

Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом – **екзамен**, завдання якого складається з 2 теоретичних питань та 1-ї практичної ситуації.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для 1-го теоретичного питання	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти
	1	окремі положення теоретичного питання розкрито частково та поверхнево, допущені при цьому певні суттєві помилки, які значно вплинули на загальне розуміння питання, що свідчить про не задовільну підготовку та не здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	2	правильно визначено сутність теоретичного питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, що призводить до зниження можливості інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	3	правильно визначено сутність теоретичного питання, але розкрито його не повністю, допустивши деякі помилки, що свідчить про здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	4	теоретичне питання розкрито, однак не повною мірою, з деякими неточностями, що свідчить про здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	5	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	для 1-ї ситуації	0
2		при розрахунках практичної ситуації вказані тільки загальні формули, які мають неточності, що свідчить про не задовільну підготовку та не здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
4		при розрахунках практичної ситуації допущені суттєві помилки, які призвели до негативного результату, не зроблені висновки, що свідчить про не задовільну підготовку та не здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності,

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
		примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	6	при розрахунках практичних ситуацій допущені неточності, які не вплинули на результат, не зроблені висновки, що свідчить про здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	8	розрахунки практичних ситуацій виконані правильно, але не зроблені висновки, що свідчить про здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність
	10	розрахунки практичної ситуації виконані правильно, сформовані повні висновки, що свідчать про здатність інтерпретувати отримані результати навчання, а саме: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя; вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин; використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. Основи охорони праці: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2003. 408 с.
2. Жидецький В. П. Основи охорони праці: підруч. Львів : Українська академія друкарства, 2006. 335 с.
3. Москальова В. М. Основи охорони праці: підруч. Київ: Професіонал, 2005. 672 с.
4. Михайлюк В. О., Халмурадів Б. Д. Цивільна безпека: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 158 с.
5. Осипенко С. І., Іванов А. В. Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту: навч. посіб. Київ, 2008. 286 с.
6. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / Бикова О. В. та ін. Київ, 2008. 223 с.

Допоміжні

1. Кодекс законів про працю: Закон України з змінами від 17.05.2012 р. № 4711-VI. URL: <http://portal.rada.gov.ua> (дата звернення: 2.10.2019).
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 2.10.2019).
3. Типове положення про навчання з питань охорони праці : Типове положення від 26.01.2005р. № 15. URL: <http://www.dnop.kiev.ua> (дата звернення: 2.10.2019).
4. Типове положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій: постанова КМУ від 12.10.2010 № 927. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-2015-%D0%BF> (дата звернення: 2.10.2019).
5. Лях І.М., Дудник В.В. Дослідження виробничого травматизму на підприємствах України: причини і фактори виникнення. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2020. №12 (234). С. 67-72.
6. Дудник В.В., Дрожжана О.У. Органи управління єдиної державної системи цивільного захисту при вивченні дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист». *Інноваційні аспекти системи безпеки праці, захисту інтелектуальної власності: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. (м. Полтава, 25-26 березня 2021 р.)*. Полтава, 2021. С. 116-120.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua/>.